

F/B/E

MERKANTILE, ØKONOMISKE
OG JURIDISKE UDDANNELSER

UDDANNELSE
ARBEJDSMARKED
FREMSKRIVNINGER

SAMMENFATNING OG
FORSLAG TIL INITIATIVER

INDHOLD

Baggrund og konklusion.....	5
1. Efterspørgsel efter arbejdskraft	6
2. Udbud af arbejdskraft	8
3. Match mellem udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft	10
4. International sammenligning af udbuddet af samfundsvidenskabelige kandidater	12
5. Initiativer der kan sikre bedre match mellem udbud og efterspørgsel efter merkantile uddannelser	14
5.1. Flere opnår kompetencer gennem videre og efteruddannelsessystemet	14
5.2. Højere taxameter til samfundsvidenskabelige uddannelser målrettet mere forskningsbaseret undervisning og vejledning	16
5.3. Fordobling af antallet ph.d.'ere på det erhvervsøkonomiske, økonomiske og juridiske område	17
5.4. Gennemførelse for etniske svarer til gennemførelse for danskere	18
5.5. Bedre sammenhæng i uddannelsessystemet.....	20
5.6. Forslag om analyse af, hvad der får personer med en videregående uddannelse til at komme til eller til at blive i Danmark	21

BAGGRUND OG KONKLUSION

Denne sammenfatningsrapport er udarbejdet af Forum for Business Education (FBE). Til grund for sammenfatningsrapporten ligger rapporten "MERKANTILE, ØKONOMISKE OG JURIDISKE UDDANNELSER, UDDANNELSER, ARBEJDSMARKED OG FREMSKRIVNINGER, Baggrundsrapport" som analysefirmaet Trend Educ har udarbejdet for FBE. Baggrundsrapporten kan downloades på www.fuhu.dk/fbe.

FBE arbejder for at fremme et bedre match mellem uddannelse og virksomheder på det merkantile område. Formålet disse to rapporter er at få faktisk viden om, hvordan matchet mellem udbud og efterspørgsel på det merkantile arbejdsmarked vil være på det lidt længere sigt.

Vi er bekendt med, at fremskrivninger omkring udbud og efterspørgsel af uddannelser og arbejdskraft er behæftet med en vis usikkerhed. Mange faktorer påvirker såvel udbud som efterspørgsel.

Vi har i vores rapporter valgt det grundscenarie at anlægge et forholdsvis konservativt estimat over såvel udbud som efterspørgsel og har lagt alle forudsætninger så åbent frem som muligt.

Vores estimater viser, at vi kan se frem til at mangle op mod 12.000 universitetsøkonomer og merkantilt uddannede i 2030, med mindre der gøres en indsats for at få uddannet flere.

Med rapporten har vi fået konstateret, at den store stigning af uddannede på det erhvervsøkonomiske område de senere år har været helt nødvendigt for at opfylde virksomhedernes behov for merkantile kompetencer.

Der er i dag, og vil komme et endnu større mismatch mellem udbud og efterspørgsel efter universitetsøkonomer og ph.d.'ere på det erhvervsøkonomiske, økonomiske og juridiske område. Hvis udviklingen fortsætter som hidtil, vil kun godt 60 pct. af behovet for ph.d.'ere og økonomer kunne blive dækket i 2030.

Andelen der opnår højeste kompetence gennem deltidsuddannelser som HD og akademimerkonom, vil i de kommende år falde fra ca. 40 pct. af de videregående merkantilt uddannede i 2007 til ca. 30 pct. i 2030.

Efterspørgslen efter jurister, økonomer og merkantilt uddannede vil skifte, således at der vil blive behov for færre merkantilt erhvervsfagligt uddannede, mens der modsat vil blive behov med en videregående uddannelse.

Rapporten er udarbejdet i et samarbejde med en referencegruppe, der udover FBE har bestået af Finn Kjerulff Hansen fra CBS, Gitte Vedel fra HK, Lene Daugaard fra Dansk Erhverv, Ole Bech Lykkebo fra DJØF, Povl Tiedemann fra C3, Sarah Gade Hansen fra DI og Steen Sørensen fra Danske Erhvervsskoler.

1. EFTERSPØRGSEL EFTER ARBEJDSKRAFT

Der er godt en halv mio. jurister, økonomer og merkantilt uddannede i den danske arbejdsstyrke. Det svarer til 18,2 pct. af den danske arbejdsstyrke. Andelen på 18 pct. forventes ikke at stige markant frem mod 2030.

76 pct. af jurister, økonomer og merkantilt uddannede arbejder i den private sektor, mens 24 pct. arbejder i den offentlige sektor.

Tabel 1. Fordeling af jurister, økonomer og merkantilt uddannede på brancher 2007

Branche	EUD	KVU+ VVU	HD+ master	HA+ Cand Merc.	Øko- nomi	Jura	ph.d. (kun øko)	I alt	Pct. af alle ansatte
Handel	101.009	6.813	2.817	5.410	360	224	0	116.633	28 %
Forretnings- service	44.688	6.703	6.275	12.998	1.566	5.147	92	77.469	24 %
Finansiering og forsikring	35.852	4.857	3.748	4.370	1.467	1.046	30	51.370	66 %
Offentlig administrati- on	35.571	2.099	728	1.985	2.186	5.935	29	48.533	33 %
Øvrig frem- stilling	26.252	2.335	1.548	3.223	381	183	0	33.922	16 %
Sociale insti- tutioner	31.029	577	130	499	98	204	0	32.537	10 %
Transport	17.997	1372	591	1086	202	166	0	21.414	18 %
Foreninger, kultur og re- novation	15.249	1067	484	1520	583	1.067	0	19.970	15 %
Jern- og me- talindustri	14.843	1611	1.081	1598	143	59	0	19.335	11 %
Undervisning	13.459	840	605	2.372	773	566	258	18.873	9 %
Sundheds- væsen	14.610	340	100	292	219	113	0	15.674	10 %
Post og tele	8.369	729	367	1392	311	113	0	11.281	23 %
Bygge og anlæg	9.063	497	281	359	33	51	0	10.284	5 %
Hotel- og re- staurant	5.034	849	89	510	41	26	0	6.549	8 %
Primære er- hverv	4.861	386	298	584	179	122	3	6.433	7 %
Respon- denter i alt	377.886	31.075	19.142	38.198	8.542	15.022	412	490.277	

Det fremgår af tabel 1, at handelssektoren er den største branche for merkantilt uddannede. Hvis vi kun kigger videregående uddannede, er forretningservice den største sektor.

For både jurister og økonomer er den offentlige administration den største sektor. Forretningservice er den private sektor, der har ansat flest økonomer og jurister.

Finansiering og forsikring er den sektor, der rekrutterer den største del af sine medarbejdere blandt jurister, økonomer og merkantilt uddannede.

Når kigger på udviklingen i de enkelte brancher frem mod 2030 (tabel 2) kan vi se, at alle brancher vil ansætte flere med videregående uddannelser frem mod år 2030. Flest skal der ansættes inden for forretningservice.

Inden for handel, finansiering og forsikring samt offentlig administration skal også der rekrutteres mange med videregående uddannelser. Her bliver der samtidig markant mindre behov for erhvervsfagligt uddannede.

Sundhed og transport er de eneste sektorer, der vil ansætte flere erhvervsfagligt merkantilt uddannede end de har ansat i dag.

Tabel 2. Udvikling i efterspørgsel efter jurister, økonomer og merkantilt uddannede 2007 -2030

	Erhvervsfaglige merkantilt uddannede	Videregående uddannede	Samlet
Primære erhverv	-1.261	698	-563
Jern- og metalindustri	-2.603	2.418	-185
Øvrig fremstilling	-3.582	4.780	1.198
Bygge og anlæg	-423	1.109	686
Handel	-21.599	19.216	-2.383
Hotel- og restaurant	-3.474	3.305	-169
Forretningservice	-23.768	31.929	8.161
Post og tele	-1.499	3.368	1.869
Transport	1.923	3.463	5.386
Finansiering og forsikring	-20.092	12.782	-7.310
Foreninger, kultur og re- novation	-4.809	4.379	-430
Sociale institutioner	-2.309	1.902	-407
Sundhedsvæsen	3.200	1.166	4.366
Offentlig administration	-10.801	10.758	-43
Undervisning	-1.939	2.076	137
I alt	-93.036	103.349	10.313

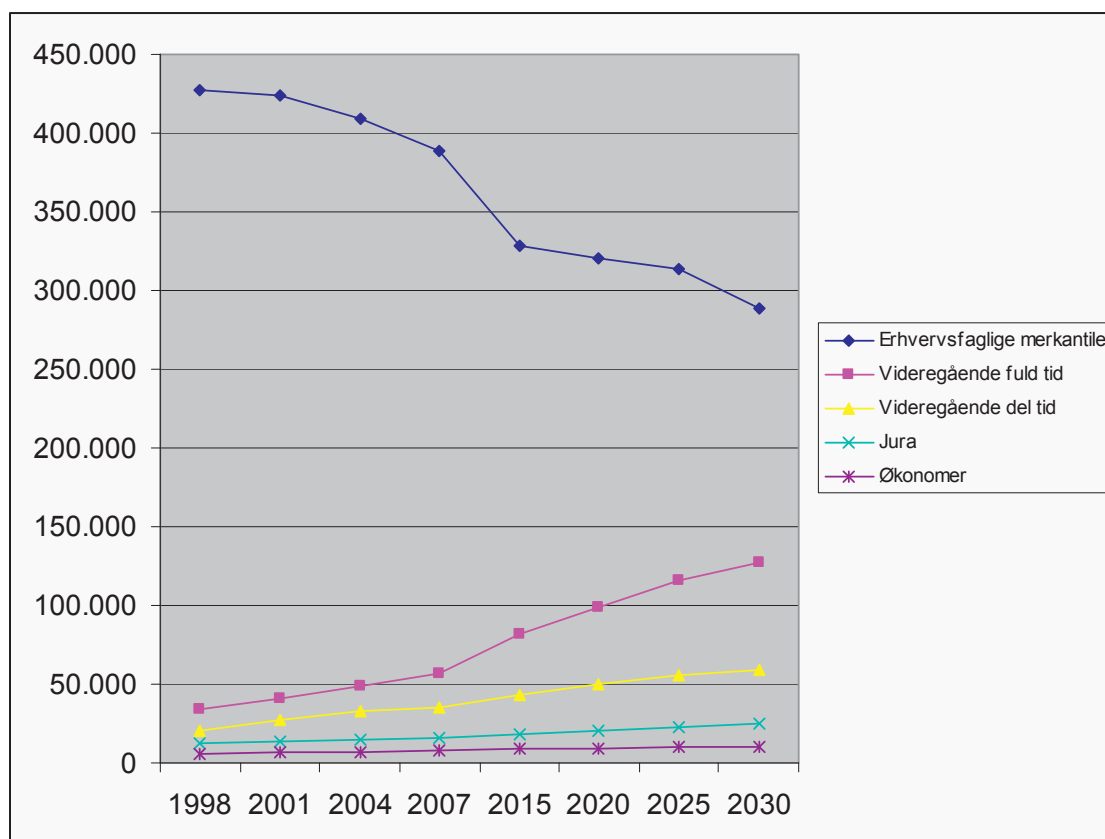
2. UDBUD AF ARBEJDSKRAFT

Udbuddet af jurister, økonomer og merkantilt uddannede vil samlet set være stabilt de kommende år.

Udviklingen i udbuddet af arbejdskraft vil følge efterspørgslen således, at der kommer flere og flere med videregående uddannelser og færre og færre med erhvervsfaglig merkantilt uddannede.

Frem til år 2017 vil antallet af 20-24-årige i Danmark stige med mere end 20 pct. Det medfører, at antallet af studerende på de videregående uddannelser vil stige, hvis de kan rekruttere en lige så stor del af en ungdomsårgang som hidtil. Samtidig bliver faldet i arbejdsstyrken med erhvervsfaglig merkantilt uddannelse mindre, som det kan ses af figur 1.

Figur 1. Udvikling i arbejdsstyrken fordelt på forskellige uddannelsesområder

Det er især udbuddet af arbejdskraft med videregående merkantile fuldtids uddannelser, der vil stige. Stigningstaksten er noget mindre for Jura og Økonomi, samt for merkantile deltidsuddannelser.

Den store stigning i udbuddet af videregående merkantilt uddannede skyldes, at der er sket en stor vækst på disse områder siden 1980. Der er derfor meget få,

der når pensionsalderen de kommende år. Først omkring 2020 vil der være en større afgang fra dette arbejdsmarked.

De videregående uddannelser på deltid som HD og merkonom har fyldt godt på det merkantile arbejdsmarked. Deres andel af arbejdskraften med merkantile videregående uddannelser vil falde de kommende år.

3. MATCH MELLEM UDBUD OG EFTERSPØRGSEL EFTER ARBEJDSKRAFT

Vores prognose viser, at der i 2030 vil mangle godt 11.734 medarbejdere med merkantile, økonomiske og juridiske uddannelser, hvis udbud og efterspørgsel sker, som forudsat i vores grundscenarior.

Vi har i denne tabel i forhold til baggrundsrapporten lagt en søgeledighed til efterspørgslen på 1 pct. af arbejdsstyrken for de forskellige uddannelsesgrupper. Det er sket, da der ikke kan forventes, et perfekt match mellem udbud og efterspørgsel.

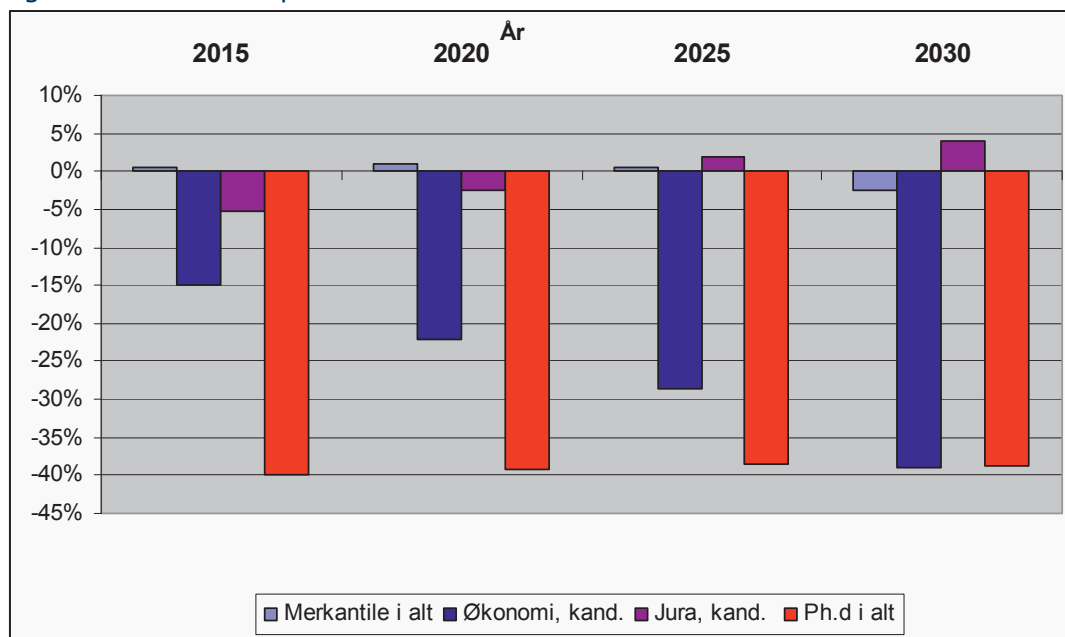
Tabel 3. Match mellem arbejdsudbud og arbejds efterspørgslen. Merkantile, økonomiske og juridiske uddannelser, 2007-2030. Prognose

	2007	2015	2020	2025	2030
Erhvervsfaglige merkantile	9.933	-14.611	-6.006	-1.008	-5.086
KVU og professionsbachelor	1.305	5.811	7.852	6.220	1.162
HD	251	-790	-94	-151	-939
Erhvervsøkonomiske bach. og kand.	-2.240	-93	587	120	-2.876
Merkantile masteruddannelser	32	-50	-153	-326	-558
Merkantile i alt	9.281	-9.733	2.186	6.871	-8.296
Økonomi, kand.	-297	-1.286	-2.021	-2.788	-3.890
Jura, kand.	-787	-927	-508	416	976
Økonomi/erhvervsøk., ph.d.	-171	-307	-378	-440	-491
Jura, ph.d.	1	-21	-22	-22	-33
ph.d i alt	-170	-328	-400	-462	-524
I alt	-1.906	2.337	5.262	3.030	-11.734

Kilde: Egen bearbejdning af data fra Trendeduc. Data fra Danmarks Statistik, Den Koordinerede Tilmelding, UNI-C. Der er i årene 2015-2030 indlagt en ledighed på 2 pct.

Som det fremgår af figur 2, vil der være størst relativ mangel på økonomiske kandidater og samfundsvidenskabelige ph.d.'ere. Der vil kun blive uddannet kandidater og ph.d.'ere nok til at dække omkring 60 pct. af efterspørgslen frem mod 2030, hvis der ikke gøres en indsats for at ændre udviklingen.

Figur 2. Match i alt i pct. af udbud

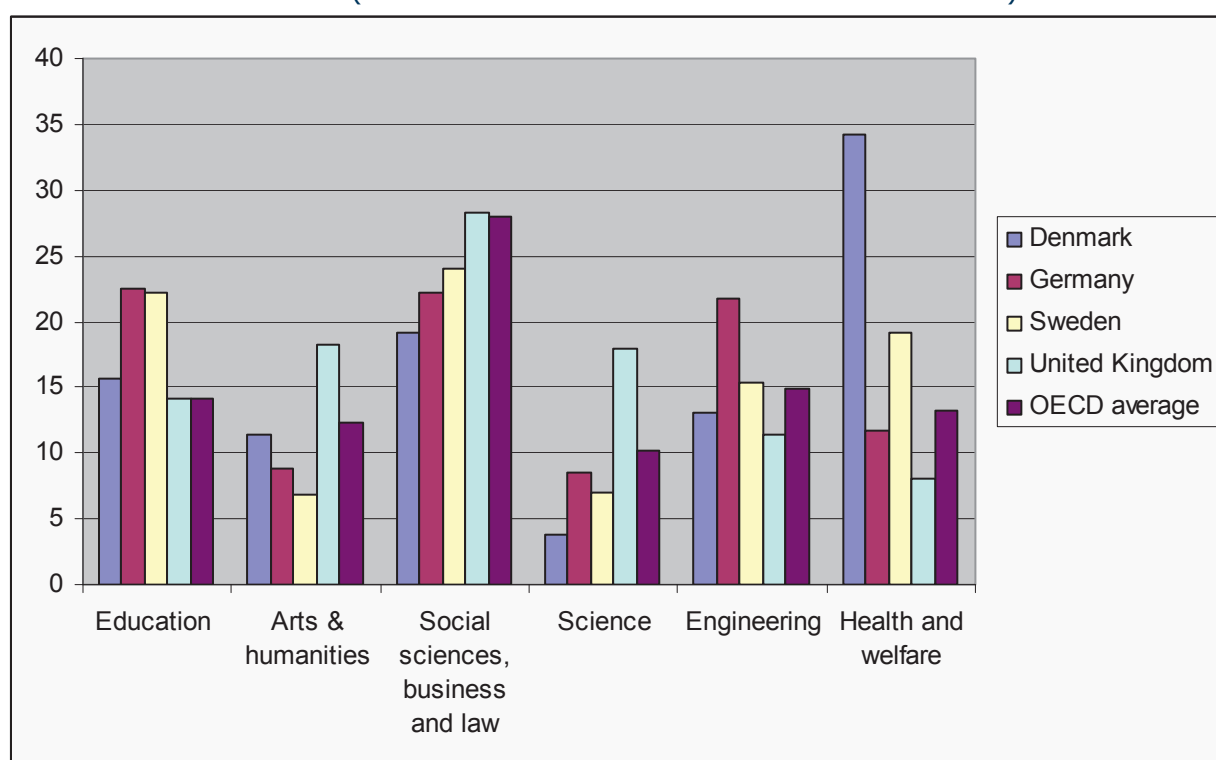

Der vil allerede i 2015 være en mangel på 40 pct. af de samfundsvidenskabelige ph.d.'ere, hvis vi ikke snarest gør en indsats. I absolutte tal er der tale om 3.890 økonomer og 524 ph.d.'ere.

4. INTERNATIONAL SAMMENLIGNING AF UDBUDET AF SAMFUNDSVIDENSKABELIGE KANDIDATER

Norge er det eneste land i OECD, der har en mindre andel af arbejdsstyrken med mellemlange og lange videregående uddannelser på det samfundsvidenskabelige område end Danmark.

Figur 3. Uddannelsesområder (2004). Fordeling af 25 til 65-årige med minimum MVU efter uddannelsesområde (ISCED 5A and 6-level of educational attainment)

Kilde: OECD, Education at a Glance 2008

Danmark skiller sig markant ud fra de andre lande i OECDs statistik ved at have en langt større del af arbejdsstyrken uddannet inden for Sundhed og velfærd. Mere end hver tredje eller 34 pct. af den danske arbejdsstyrke med mellemlange og lange videregående uddannelser er uddannet inden for Sundhed og velfærd. Gennemsnittet for OECD er 13 pct. Det land der har næst største andel er Sverige med 19 pct.

Det bør dog tages i betragtning, at Danmark i modsætning til de fleste andre lande har et kort videregående uddannelsesnivea, hvor især de merkantile uddannelser fylder meget. Det er altså en lidt større andel af de danske videregående uddannelser, der retter sig imod de privatrettede uddannelsesområder end tabellen umiddelbart viser.

Oprettelsen af de nye professionsbacheloruddannelser kan yderligere forskyde dette billede. Det vil dog næppe have den store effekt, da analysen peger på, at det primært er på andre uddannelsesniveauer, at der vil være behov for at øge antallet af merkantile kandidatter.

5. INITIATIVER DER KAN SIKRE BEDRE MATCH MELLEM UDBUD OG EFTERSPØRGSEL EFTER MERKANTILE UDDANNELSER

For at sikre et bedre match mellem udbud og efterspørgsel har vi i referencegruppen diskuteret, hvad der kan gøres for at sikre et bedre match.

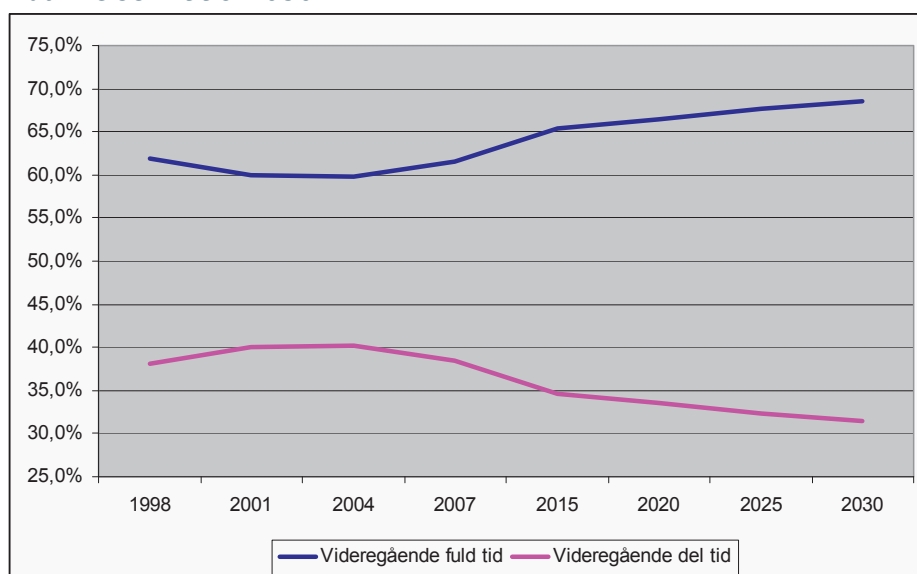
Nedenfor er de forslag til initiativer, vi er nået frem til. I forhold til initiativ 2-6 har vi fået beregnet alternative scenarier af TrendEduc.

5.1. Flere opnår kompetencer gennem videre og efteruddannelsessystemet

Prisen for at deltage i erhvervsrettet videre- og efteruddannelse på de privatrettede uddannelser er de senere år steget voldsomt. Hvor det i 90'erne kostede få hundrede kr. at deltage på et merkonom eller HD-modul, koster det i dag typisk mellem to og tre tusinde kr. En hel uddannelse koster i dag mere end 80.000 kr.

Konsekvensen er, at en mindre del, af de der tager videregående uddannelse, bruger videre- og efteruddannelsessystemet til at opnå den højeste kompetence. Som det kan ses af figur 4, vil andelen af arbejdsstyrken med videregående merkantile uddannelser, der har opnået den højeste uddannelse gennem videreuddannelse, falde fra ca. 40 pct. til godt 30 pct. frem mod 2030, hvis den nuværende udvikling fortsætter.

Figur 4. Andel af den videregående merkantile arbejdsstyrke med heltids- og deltidsuddannelser 1998-2030

Hvis man regner på den tid unge bruger mere på fuldtidsuddannelse end på deltidsuddannelse, vil den mindre brug af videre- og efteruddannelse betyde et tab af arbejdskraft på 1.655 personer pr. år.

Tabel 6. Merudbud af merkantil videregående arbejdskraft følge af flere læser deltidsuddannelser

	2000	2002	2004	2007	2015	2020	2025	2030
Videregående fuld tid - bestand	7568	8298	9256	9345	11.000	11.600	11.600	11.600
Videregående del tid - bestand	3450	3.600	3.650	3.650	3.750	3.850	3.800	3.700
	11.018	11.898	12.906	12.995	14.750	15.450	15.400	15.300
Deltid andel	31,3 %	30,3 %	28,3 %	28,1 %	25,4 %	24,9 %	24,7 %	24,2 %
Andel på 35 % vil svare til	3856	4164	4517	4548	5163	5408	5390	5355
Flere uddannet på deltid, hvis andel på 35 %	406	564	867	898	1.413	1.558	1.590	1.655

På det offentlige område er der gennem trepartsforhandlingerne opnået enighed om, at nedsætte deltagerbetalingen på AU og diplomuddannelser, samt til at give SVU til fagspecifikke kurser. Nedsættelsen af deltagerbetalingen på de offentligt rettede diplomuddannelser ligger mellem 17 pct. og 52 pct. På det private område er der ikke sket tilsvarende lempelser.

Der bør efter vores formening også afsættes midler til at nedsætte deltagerbetalingen på AU og diplomuddannelser, rettet mod det private erhvervsliv.

Som det fremgår nedenfor, er undervisningstaxameteret for HD og AU-Merkonom-uddannelser markant lavere end taxameteret for lignende mere offentligt rettede uddannelser.

Tabel 7. Undervisningstaxameter for udvalgte uddannelser FL 09

	Undervisningstaxameter FL 09
HD	9.900 kr.
Akademimerkonom	12.900 kr.
Administrationsøkonom under Åben Uddannelse	18.500 kr.
Professionsbachelor, Socialrådgiver under Åben Uddannelse	23.700 kr.
Diplomuddannelse i ledelse	28.900 kr.
Diplomuddannelse for sundhedssektoren i økonomi, ledelse og organisation	38.200 kr.

Vi foreslår derfor, at man hæver taxameteret til AU-merkonom og HD. Fx så det svarer til det ellers laveste taxameter på de samfundsvidenskabelige uddannelser. Det vil sige, at undervisningstaxameteret skal hæves til kr. 18.500.

En forøgelse af taxametret skal følges af en forpligtigelse for skolerne til ikke at hæve den samlede pris. Det vil kunne betyde en nedsættelse af deltagerbetalingen med mellem 20-40 pct.

Dermed vil det blive lettere for selvbetalere og ansatte i mindre virksomheder at tage videre- og efteruddannelse.

Finansministeriet vil imødegå et sådant forslag med argumenter om et stort dødsvægtstab, da virksomhederne i vid udstrækning er villige til at betale den nuværende høje deltagerbetaling. Vi er dog overbeviste om, at skattebetaling fra øget arbejdskraftudbud og færre udgifter til det højere taxameter for fuldtidsuddannelser samt til SU mere end rigeligt vil betale for dødsvægtstab.

5.2. Højere taxameter til samfundsvidenskabelige uddannelser målrettet mere forskningsbaseret undervisning og vejledning

Finansieringen af uddannelserne står i dag ikke mål med de høje krav, der må stilles til uddannelsernes kvalitet og indhold. Danmark har med Globaliseringsredegørelsen sat sig for, at vi vil have universitetsuddannelser i verdensklasse.

Presset på uddannelsesbevillingerne er højt på alle hovedområder, men i særlig grad inden for de samfundsvidenskabelige uddannelser.

Samfundsvidenskab har markant færre forskere pr. studerende til at uddanne kandidater end de andre hovedområder. Det medfører, at de studerende på mange uddannelser har meget få forskningsbaserede undervisningstimer. Vi finder det tilfredsstillende, at man på mange samfundsvidenskabelige uddannelser trækker erhvervsfolk ind, der hvor det giver et merudbytte. Men økonomien på uddannelserne bevirker, at man ofte af nød bruger deltidsansatte undervisere uden forskningsforpligtelse. Og det er ikke befordrende for kvaliteten.

En konsekvens af en presset økonomi er meget store holdstørrelser. Dette kan meget vel ligesom som de få forskningsbaserede undervisningstimer være årsag til, at fuldførelsesprocenten på kandidatuddannelserne på samfundsvidenskab er faldet med 10 pct. fra 1999-2006. Studieretninger med højere undervisningstaxameter har fuldførelsesprocenter, der ligger 10-15 pct. højere.

Hvis undervisningstaxameter på samfundsvidenskab på universiteterne øges med 20-25 pct. kunne en af effekterne være øget fuldførelse. En øget fuldførelsesprocent med 5 pct. ville fx øge antallet af kandidater med 10.000 i 2030.

Tabel 8. Merudbud som følge af 5 procentpoints højere fuldførelsesprocenter

	2015	2020	2025	2030
Erhvervsøkonomiske bach. og kand.	2.160	3.710	5.380	6.970
Økonomi, kand.	260	450	650	840
Jura, kand.	580	1.110	1.680	2.250
Økonomi/erhvervsøk., ph.d.	10	40	70	110
Jura, ph.d.	0	10	10	20

Kilde: TrendEduc

Som det ses af vores følsomhedsberegningen i tabel 8, vil en 5 pct. højere fuldførelsesprocent hjælpe godt til i forhold til at afhjælpe det estimerede mismatch. Der vil faktisk kun blive mangel på økonomer og ph.d.'ere.

Vi er sikre på, at det vil være en god samfundsmæssig investering at hæve takxameteret på de samfundsvidenskabelige uddannelser. Udover at de danske virksomheder vil modtage bedre uddannede kandidater, vil det medvirke til at mindske det samlede samfundsmæssige tab som følge af forlængelse af studietider, afbrud og studieskift. DI har tidligere beregnet, at det samfundsøkonomiske tab som følge af frafald på universiteterne er på 300 mio. kr. om året.

5.3. Fordobling af antallet ph.d.'ere på det erhvervsøkonomiske, økonomiske og juridiske område

Antallet af samfundsvidenskabelige ph.d.'ere i de private virksomheder er steget med 131 pct. de seneste 10 år. Fra 54 i 1998 til 125 i 2007. Denne stigning ville være endnu mere markant, hvis det ikke var fordi, at udbuddet allerede i dag er mindre end efterspørgslen.

Det er især forretningsservice, der efterspørger samfundsvidenskabelige ph.d.'ere. Forretningsservice forventes også i årene der kommer, at være den primære vækstbranche i dansk erhvervsliv. Så for danske erhvervslivs fremtidige konkurrenceevne er det endog meget vigtigt, at uddannelsessystemet kan producere de ph.d.'ere, sektoren efterspørger.

Udover forretningsservice vil også undervisningssektoren i de kommende år efterspørge endnu flere ph.d.'ere. Ikke kun universiteterne, men også de nye professionshøjskoler og erhvervsakademier kan forventes at ville ansætte nogle ph.d.'ere for at hæve niveauet og øge diversiteten i lærerkorpset. Hovedparten af lærerne på erhvervsakademier og professionshøjskoler skal dog stadig rekrutteres blandt personer, der har tilknytning til fagenes praksis. At undervisningssektoren kan rekruttere den rette arbejdskraft, er selvsagt af betydning for hele dansk erhvervsliv.

Vores fremskrivning viser, at allerede i løbet af få år, vil udbuddet af økonomiske, erhvervsøkonomiske og juridiske ph.d.'ere kun kunne dække 60 pct. af efterspørgslen.

Tilgangen til ph.d.-uddannelserne inden for økonomi og erhvervsøkonomi har i dag en størrelsesorden på knap 3 procent af kandidatproduktionen inden for økonomi og erhvervsøkonomi. Og inden for jura er overgangen til ph.d. endnu lavere.

Vi foreslår, at tilgangen til ph.d. fordobles, så den inden for økonomi og erhvervsøkonomi svarer til 6 pct. af kandidatproduktionen, mens den inden for jura kommer til at svare til 3,4 pct. af kandidatproduktionen.

Tabel 9. Merudbud som følge af øget overgang til ph.d.

	2015	2020	2025	2030
Økonomi/erhvervsøk., ph.d.	160	360	560	780
Jura, ph.d.	30	80	130	190

Kilde: TrendEduc

Som det fremgår af tabellen vil en fordobling af ph.d. produktionen på økonomi, erhvervsøkonomi og jura kunne udligne den estimerede mangel på ph.d.-uddannede frem til 2030.

5.4. Gennemførelse for etniske svarer til gennemførelse for danskere
Personer med anden etnisk oprindelse end dansk har på de fleste uddannelser lavere gennemførelsesprocenter end studerende af dansk herkomst.

Tabel 10. Anvendte fuldførelsestider og fuldførelsesprocenter

	Mænd, dansk her- komst	Mænd, an- den her- komst	Kvinder, dansk her- komst	Kvinder, anden her- komst
Erhvervsfaglige merkantile	89 pct.	68 pct.	88 pct.	68 pct.
Erhvervsakademiuddannelser	68 pct.	48 pct.	73 pct.	68 pct.
HA, bach.	67 pct.	62 pct.	68 pct.	62 pct.
Erhvervsøkonomi, kand.	70 pct.	63 pct.	75 pct.	64 pct.
Økonomi, bach.	69 pct.	62 pct.	66 pct.	55 pct.
Økonomi, kand.	87 pct.	88 pct.	80 pct.	90 pct.
Jura, bach.	60 pct.	60 pct.	67 pct.	70 pct.
Jura, kand.	92 pct.	92 pct.	94 pct.	94 pct.

Kilde: TrendEduc. Egne bearbejdnings af statistikker fra UNI-C Statistik & Analyse

Eneste undtagelse fra dette er jurauddannelsen, hvor indvandrere og efterkommere har en bedre gennemførelsesstatistik end deres medstuderende af dansk herkomst.

Vi formoder, at hovedårsagen til de lavere gennemførelsesprocenter for unge med anden etnisk oprindelse end dansk er, at de kommer fra mindre uddannelsesvante familier – eller familier, der har erfaringer med anderledes uddannelsessystemer. Det medfører, at deres sociale og kulturelle kapital ofte ikke matcher det, der tilgodeses i det danske uddannelsessystem.

FBE arbejder med internationalisering af uddannelserne gennem indsatsområdet "Denmark Unlimited". Gennem dette arbejde er vi blevet bekendt med, hvordan uddannelsesinstitutioner, der modtager mange internationale studerende, bliver nødt til at være meget klare i deres udmeldinger om, hvordan det danske uddannelsessystem fungerer, og hvad der forventes af de studerende.

Vi tror på, at når vi skal uddanne flere på alle niveauer, vil der komme flere unge med dansk herkomst og personer med anden etnisk herkomst, der er ukendt med kulturen på de danske uddannelsesinstitutioner. De vil have behov for, at blive introduceret til uddannelsessystemet på samme måde, som internationale studerende bliver det mange steder i dag.

Hvis uddannelsesinstitutionerne bliver bedre til at introducere unge, der er fremmede for det danske uddannelsessystem, og gennem højere taxameter også får økonomi til at gøre det, tror vi, at det kan lykkes at få gennemførelsesstatistikken for studerende af udenlandsk herkomst op på niveau med de studerende af dansk herkomst.

Tabel 11. Merudbud som følge af, at studerende med anden etnisk baggrund end dansk har samme fuldførelsesprocenter som studerende med dansk herkomst

	2015	2020	2025	2030
Erhvervsfaglige merkantile	770	1.240	1.690	2.100
Akademiuddannelser	460	710	930	1.120
Professionsbachelor	10	30	50	60
Erhvervsøkonomiske bach. og kand.	610	1.060	1.550	2.060
Økonomi, kand.	50	100	150	190
Jura, kand.	0	0	0	0

Kilde: TrendEduc

Det vil give et merudbud som vist i tabel 11. Som det fremgår, vil det hjælpe godt til at sikre et bedre match mellem udbud og efterspørgsel.

5.5. Bedre sammenhæng i uddannelsessystemet

Regeringen har sat sig som mål, at 50 pct. af en ungdomsårgang i 2015 skal tage en videregående uddannelse. Hvis dette mål skal nås, skal flere unge fra knap så uddannelsesvante familier tage en videregående uddannelse.

Flertallet af unge, hvis forældre ikke selv har en videregående uddannelse, vælger at starte med at tage en erhvervsuddannelse. Hvis vi skal have flere til at tage en videregående uddannelse, må vi sikre, at de bedst egnede af de unge, der i dag tager en erhvervsuddannelse, senere tager en videregående uddannelse.

Ifølge Undervisningsministeriet Profilmodel kan 47,4 pct. af de unge i 9. klasse forventes at have gennemført en videregående uddannelse når de når de 40 år. 7,8 pct. forventes at gennemføre en akademiuddannelse, 23,7 forventes at gennemføre en professionsbacheloruddannelse eller anden mellemlang videregående uddannelse, og 16 pct. forventes at gennemføre en kandidatuddannelse.

For at nå regeringens 2015-målsætning om, at halvdelen af alle unge skal have en ungdomsuddannelse mangler således, at 2,6 pct. flere fra ungdomsårgangen gennemfører en videregående uddannelse.

Andelen med kandidatuddannelser er steget stabilt gennem årene, mens andelen med akademiuddannelser og mellemlange videregående uddannelser har flyttet sig både op og ned.

Hvis vi regner med, at de 1,6 procentpoint skal gå til kandidatuddannelserne, og akademi- og MVU-niveauerne hver får en halv procentpoint af stigningen vil dette give et merudbud som vist i tabel 12.

Tabel 12. Merudbud som følge af opfyldelse af 50 pct.-målsætning fra 2015

	2015	2020	2025	2030
Akademiuddannelser	200	540	840	1.120
Professionsbachelor	0	20	50	80
HD	40	110	170	230
Erhvervsøkonomiske bach. og kand.	250	1.910	4.290	6.510
Økonomi, kand.	30	230	550	850
Jura, kand.	70	590	1.490	2.370
Merkantile masteruddannelser	20	60	110	150
Økonomi/erhvervsøk., ph.d.*	0	10	40	90
Jura, ph.d.*	0	0	10	20

Kilde: TrendEduc

* Ph.d.-stigningen vil komme ved uændret overgang fra kandidat til ph.d. Antallet af ph.d.-stilling afhænger i virkelighedens verden også af bevilling, samt virksomhedernes finansiering af studerende under erhvervs-ph.d.-ordningen.

Målgruppen for at flere skal tage en videregående uddannelse består af de 7,5 pct. af de unge, der kun forventes at tage en gymnasial uddannelse, samt de 27,4 pct. der forventes at tage en erhvervsuddannelse.

For begge grupper gælder det, at vi bliver nødt til at få bedre sammenhæng i uddannelsessystemet, for at få dem videre til en videregående uddannelse. Der bør indenfor de enkelte uddannelsesmæssige søjler aftales en landsdækkende merit. Der bør være bedre adgang til at få praktiske erfaringer godkendt gennem realkompetencevurdering, og endelig bør vi som foreslået i initiativ 1 sikre mere attraktive videre- og efteruddannelser og bedre sammenhæng mellem ordinære uddannelser og efter- og videreuddannelser.

5.6. Forslag om analyse af, hvad der får personer med en videregående uddannelse til at komme til eller til at blive i Danmark

Danmark har i dag et nettotab af merkantile, økonomiske og juridiske kandidater som følge af mobilitet ind og ud af landet.

Udlandsmobiliteten, især hos de højtuddannede inden for økonomi, erhvervsøkonomi og jura, er stigende. Der er derfor grund til at tro, at udlandsmobiliteten – både ud af og ind i Danmark – vil øges i forhold til niveauet i 2006. I vores grundscenario har vi vurderet udlandsmobiliteten til at være konstant, da vi har som bekendt har valgt et forsigtigt grundscenario.

Hvis vi i stedet forudsætter, at udlandsmobiliteten fordobles i forhold til niveauet for perioden 1. jan. 2006 til 1. jan. 2007, vil mobiliteten svare til tallene i tabel 14.

Tabel 14. Forudsætning for Scenario om stigende nettoudlandsmobilitet. Forøget mobilitet mellem Danmark og udlandet hos 25-50-årige merkantilt, økonomisk og juridisk uddannede

	(1) Til udland	(2) Fra udland	Netto ((2)-(1))
Akademiuddannelser	365	255	-110
HD	130	100	-30
Erhvervsøkonomiske bach. og kand.	575	420	-155
Økonomi, kand.	95	55	-40
Jura, kand.	115	95	-20
Samfundsvidenskabelig ph.d.	15	15	0

Kilde: TrendEduc

Da nettomobiliteten i alle tilfælde er negativ (der mistes uddannede til udlandet), betyder fordoblet udlandsmobilitet, at udbuddet reduceres. I tabel 15 ses en beregning af, hvad fordoblingen vil betyde for perioden frem til 2030.

Tabel 15. Stigende nettoudlandsmobilitet. Mindre arbejdsudbud som følge af øget netto-udlandsmobilitet

	2015	2020	2025	2030
Akademiuddannelser	-780	-1.450	-2.190	-2.870
Professionsbachelor*	0	-20	-60	-110
HD	-300	-470	-620	-710
Erhvervsøkonomiske bach. og kand.	-1.210	-2.180	-3.230	-4.220
Økonomi, kand.	-350	-610	-860	-1.070
Jura, kand.	-70	-130	-190	-260
Merkantile masteruddannelser*	-20	-30	-50	-80

Kilde: TrendEduc

*Hvor der er tale om nye uddannelser, fx de merkantile masteruddannelser og professionsbacheloruddannelser, er der anvendt overgangssandsynligheder for udlandsmobilitet fra større grupper af lignende uddannelser.

Særligt for økonomgruppen, både klassiske økonomer og erhvervsøkonomiske kandidater, kan øget udlandsmobilitet føre til en betydelig forøgelse af det mismatch, som allerede er der uden øget mobilitet. Også for erhvervsakademiuddannelser er effekterne af øget udlandsmobilitet betydelige.

For juristerne har der ikke historisk set været så høj udlandsmobilitet, men også her kunne ske ændringer i fremtiden i takt med øget globalisering.

Konsekvenserne af en øget mobilitet er betydelige. Vi anbefaler derfor, at der bliver iværksat en undersøgelse af, hvorfor Danmark har en negativ nettomobilitet. Hvad det er, der får danske kandidater til at rejse ud, og hvorfor kommer der ikke så mange den anden vej. En væsentlig del af undersøgelsen bør være en analyse af de økonomiske incitamenter de højtuddannede har i Danmark.

